

Професійне навчання в Німеччині та роль ремісничих палат.

Кравець Ю.

ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ В НІМЕЧЧИНІ ТА РОЛЬ РЕМІСНИЧИХ ПАЛАТ

Нині діюча система професійно-технічної освіти України, яка є базовою у поповненні робітничих ресурсів, не здатна надавати високоякісні послуги, які потребує економіка. Тому вона потребує кардинальних змін. Одним із шляхів є впровадження передового зарубіжного досвіду, який можна адаптувати в вітчизняну практику. Особливої уваги заслуговує досвід системи професійного навчання Німеччини, яка є передовою не лише в Європі, а й у світі, та, зокрема, роль ремісничих палат в цій системі.

Ю. Кравец

ПРОФЕСИОНАЛЬНОЕ ОБУЧЕНИЕ В ГЕРМАНИИ И РОЛЬ РЕМЕСЛЕННЫХ ПАЛАТ

В настоящее время действующая система профессионально-технического образования Украины, которая является базовой в пополнении рабочих ресурсов, не способна предоставлять высококачественные услуги, которые требует экономика. Поэтому она нуждается в кардинальных изменениях. Одним из путей есть внедрение передового зарубежного опыта, который можно адаптировать в отечественную практику. Особенного внимания заслуживает опыт системы профессионального образования Германии, которая является передовой не только в Европе, но и в мире, и, в частности, роль ремесленных палат в этой системе.

Yu.Kravets

VOCATIONAL TRAINING IN GERMANY AND ROLE OF HANDICRAFT CHAMBERS

The presently operating system of professional education of Ukraine, which is base in addition to the workings resources, is not able to give high-quality services which are required by an economy. Therefore it needs cardinal changes. One of ways is introduction of progressive foreign experience which can be adapted in domestic practice. The special attention is deserved by experience of the system of professional education of Germany, which is leading not only in Europe, but also in the world, and, in particular, role of handicraft chambers in this system.

Стаття надійшла до редакції 25.09.2010

УДК 154.4: 37.033

*Черемський М.П
м. Харків, Україна*

ТВОРЧИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Постановка проблеми. Важливою проблемою освіти сьогодні є те, що вона практично не приділяє уваги креативному розвитку особистості. Навчання носить здебільшого репродуктивний характер, внаслідок чого особистість розвивається однобічно. Сьогодні, у

зв'язку з тотальною глобалізацією, що охопила увесь світ, як ніколи зростає роль особистості з її почуттями, думками та фантазією. Тому освіта має приділяти більше уваги саме творчому розвитку особистості.

Зв'язок проблеми з теоретичними та практичними завданнями. Творчий розвиток особистості необхідний інженеру з огляду на той факт, що він є потенційним конструктором, а дана діяльність немислима без творчості. Тому дуже важливим є виховувати в студенті творчі здібності, потяг до ініціативності та самодільності.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій з проблеми. Над даною проблемою працювали такі видатні вчені та педагоги як К. Ушинський, В. Кирпичов, Ст. Холл, Дж. Дьюї, Дж. Гільфорд, К. Станіславський, К. Чуковський, А. Макаренко, Гр. Ващенко, В. Сухомлинський, К. Роджерс. Сьогодні над даною темою працюють С. Гончаренко, О. Кудін, І. Зязюн, О. Романовський, О. Пономарьов, С. Пазиніч, А. Долгарев та інші відомі вчені.

Мета статті. Пошук шляхів підвищення креативного рівня майбутнього інженера.

Виклад основного матеріалу. Важливою умовою професійної підготовки інженера виступає творчий розвиток особистості, який забезпечує дійсне розуміння цілей та завдань технічної освіти. Про це свого часу зазначав видатний учений, засновник Харківського та Київського вищих технічних закладів В.Л. Кирпичов. У своїй статті «Значення фантазії для інженерів» він вказує на те спільне, що існує між інженером та митцем, а саме фантазію, що однаково дає поштовх до творчості як поету так і вченому.

На жаль, більшість педагогів не розуміють того значення, яке має творчий розвиток для інженера. Послуговуючись переважно авторитарними методами навчання й виховання, такі викладачі наносять непоправної шкоди творчому самовираженню та самоствердженню особистості. Замість того, щоб сприяти пробудженню ініціативності та самодіяльності студента викладач навпаки їх гальмує. Тому слід всіляко залучати студентів до такої діяльності, котра активізувала б перш за все їх творчий потенціал. Важко уявити керівника заводу без творчої фантазії. Саме її відсутністю пояснюється сьогоднішній застій у промисловості, яка потребує перш за все нових ідей та пропозицій. Але, якщо педагог не переймається такою проблемою як активізація творчого самовираження особистості, він тим самим готує чергового пристосуванця, а не талановитого організатора та новатора.

Отже, слід всіляко підтримувати ініціативу особистості. Ініціатива породжує самодіяльність, що є дуже важливою у професійному становленні інженера. Адже без цього професіоналізм нічого не вартий і часто стоїть на заваді отримання нових ідей та пропозицій. «Коли б я хотів убити конкурентів нечесними засобами, – зазначав Г. Форд, – я запропонував би їм цілі зграї спеціалістів. Отримавши масу гарних порад, мої конкуренти не змогли б розпочати роботу» [1, с. 255].

Самодіяльність особистості може виражатися в різних формах, починаючи від участі в театральних гуртках і закінчуючи організацією майстерень та лабораторій. І та і інша форма самодіяльності є необхідною для творчого розвитку особистості.

Немаловажну роль у цьому процесі відіграють знання. Але вони мають подаватися також у творчому контексті. На жаль, більшості викладачів бракує уміння розповісти навчальний матеріал креативно, тобто так, щоб він міг викликати інтерес у студента. Причина криється у браку педагогічної майстерності. Тому, слід всіляко намагатися оволодівати творчими умінями та навичками. Педагог за визначенням дослідника педагогічної творчості М. Поташника є актором. А отже, викладачу слід звернутися у ту сферу, яка, на перший погляд немає нічного спільного з технічною підготовкою. Мається на увазі театральна

педагогіка, яка чи не єдина володіє системою творчої підготовки педагога. Дана система належить видатному актору, режисеру та педагогу К.С. Станіславському. Вона допомагає перш за все створити відповідний стан у викладача, усунути штампи та вивихи та виявити власне «Я» особистості, без котрого творча діяльність є неможливою.

Вищезгадана система, зокрема, запропоновані режисером «магічне коли б» та «пропоновані обставини» розкриває принципово інший бік професійної підготовки майбутнього інженера, а саме креативний. На жаль, цій стороні даної підготовки приділяється вкрай мало уваги.

Проблема творчого самовираження майбутнього інженера криється у вузькій професіоналізації фахівця, що не посилює, а лише послаблює його підготовку. Кажучи психологічною мовою, саме браком тимчасових нервових зв'язків пояснюється бідність фантазії сучасного інженера.

Це пов'язано з тим, що дана підготовка передбачає задіяння лише певних ділянок кори головного мозку, через що вони дуже швидко втрачають свою продуктивність. Але якщо задіяти і інші ділянки мозку, діяльність інженера була б більш масштабною та поглибленою. На цьому наголошує, зокрема, відомий український учений С.У. Гончаренко, котрий зазначає, що сучасна вища освіта використовує своїх можливостей лише на п'ять відсотків [2].

Ще в давні часи, коли не було чіткого розмежування наук, учні виховувалися всебічно. Окрім математики їх навчали музиці, «включаючи ритм, гармонію, гру на лірі, модуляцію голоса і часто танці, щоб повідомити гармонію та грацію тілу, і такт душі. Молодь знайомили з легендами та історією, тлумачили їй Гомера та драматичних авторів...» [3, с. 74].

Все це розвивало перш за все душу людини, її творчі можливості. На жаль, сьогодні, все настільки зформалізувалося і обездушилося, що важко казати про виховання даних якостей особистості. Саме цим пояснюється занепад практично всіх галузей виробництва. Адже товар коритуватиметься лише у тому випадку попитом, коли в нього вдихнули душу. Покупець завжди це відчує.

Креативна думка народжується з мрії. З давніх-давен людина мріяла піднятися у повітря, і ця мрія зрештою була втілена у життя. Коли б людина не мріяла, не фантазувала, то важко сказати чи пододала б вона перехід від мавпи до людини? Сьогодні, на жаль простежується зворотня тенденція, що є наслідком того, що люди перестають мріяти.

Отже, перш за все, має бути мрія. Вона захоплює та спонукає особистість до творчої діяльності. Тому викладач має робити все, щоб створити всі умови для утвердження даної мрії в життя. А що ми маємо натомість? Прийшовши у перший клас, учень вже має свою мрію, але згодом він її втрачає, зневірившись у її досягненні. Це стається через авторитаризм педагога, що вимагає лише сліпого послуху. Тому про яке сповнення мрій можна мріяти, коли вчитель від початку відмовляє учню в цьому. Відомий грузинський педагог Ш.О. Амонашвілі вважав, що навчання має відбуватися з позиції учня, вчитель же має відповідати на його запитання. На жаль, сучасні педагоги, переважною більшістю, бояться запитань учнів та студентів. Проведений автором статті експеримент, підтвердив дане спостереження.

Сучасній школі бракує рівноправного діалогу учителя та учня, викладача та студента. Але саме у діалозі народжується те нове, що іноді змінює навіть хід історії. Отже, необхідно відновити популярні свого часу дискусії та спори, з тим, щоб поживити народження нових думок та ідей. Для цього слід обом сторонам набратися мужності та,

переборюючи страх, на кшталт того, як аероплан долає супротив повітря, відважитися розпочати між собою діалог.

Діалогова форма навчання, маючи евристичний характер, активізує мислення, почуття, волю особистості. Саме тут варто було б застосувати систему Станіславського, яка привносить у розмову елементи загадковості, фантазії, непередбачуваності. Завдяки цьому, діалог збагатиться додатковими барвами та відтінками, сприяючи формуванню художнього мислення.

Не менш важливою формою активізації творчого самовираження є рольові та ділові ігри, спрямовані на розвиток розумової та емоційно-вольової сфери особистості. Важливим у грі є правда та віра в неї. Без цього гри не буде. Людина повинна повірити в пропонувану дійсність і вжитися в роль. Між цим учасник залишається самим собою, діючи від власного «Я», але у вигаданих умовах. Завдяки цьому, людина пізнає себе значно краще і виражає себе повніше, ніж вона себе виражала у звичайних умовах. Завдяки такому підходу, студент віднаходить, за словами В. Сухомлинського, «ту золоту жилку, ту живинку, розквіт якої принесе йому радість творчості» [4, с. 23].

Проведені дослідження показали, що в ролі людина краще виражає власне «Я», ніж будучи звичайним студентом. Російський психолог О. Лазурський пояснював таке явище теорією вчуття. Зокрема, він наводить уривок з роману «Анна Кареніна», де розповідається про те, як Анна, читаючи якийсь роман, хоче робити те, що роблять герої цього роману: боротися, перемагати разом із ними, їхати разом із героєм роману до його маєтку і т.д. [5, с. 312].

Вищезазначена теорія свідчить про те, що мистецтво значно розширює можливості особистості, активізуючи її волю, розум та почуття. Воно неначе підштовхує до творчості, запрошує у світ, де ти ще не бував. Саме сьогодні, коли йде процес обездушнення всього того, що має навпаки оживляти, нам потрібне мистецтво і все те, що з ним пов'язане. Адже воно чи не єдине несе правду життя і не терпить фальші. Тому і варто перш за все віддавати перевагу тому, що має зв'язок із мистецтвом.

О.М. Горький, досліджуючи проблему написання підручників зазначав, що межа між художньою та науковою книгою має бути стертою. Книга повинна стати дійовою та емоційною, привчаючи особистість до самостійного, науково-художнього мислення. Синтез наукового та творчого підходів, за словами видатного письменника, дає змогу знаходити «дотепні, оригінальні шляхи до трактування серйозного матеріалу, роблячи його простим, ясним та захоплюючим» [6, с. 16].

Отже, сьогодні слід шукати такі форми та методи професійної підготовки інженера, котрі максимально активізували б фантазію особистості. «Потроху ми починаємо розуміти, – зазначав американський психолог і педагог, засновник «педології» Ст. Холл, – мізерність однієї начитаності та вченості, одного пасивного сприйняття навчального матеріалу» [7, с. 161].

Висновки: Виходячи з вищесказаного, сьогодні важко казати про компетентність інженера, не враховуючи його творчого розвитку. Всі винаходи та відкриття були на початку плодом фантазії дослідника, а вже потім доведені на науково-експериментальному рівні. От чому нам потрібно сьогодні плекати творчу ініціативу студента, всіляко сприяючи його самовираженню та самоствердженню. Без цього професійна підготовка інженера буде неповною, а отже непродуктивною. Тому творчий розвиток інженера є важливою умовою формування професійної компетентності студента та його особистісного розвитку.

Список літератури: 1. Слово о науке / под ред. *Е.С. Лихтенштейна*. – М.: Знание, 1978. – 272 с. 2. *С.У. Гончаренко* Виступ на V Міжнародній науково-практичній конференції «Кримські читання-2010». 3. *Холл Ст.* Социальные инстинкты у детей и учреждения для их развития. – С.-Петербург, 1913. – 88 с. 4. *Куликова Л.Н.* Воспитать себя. – М.: Просвещение, 1991 – 143 с. 5. *Выготский Л.С.* Психология искусства. – М.: Искусство, 1986. – 573 с. 6. *Марієнгоф Є.М.* М. Горький про літературу для дітей / журнал «Радянська школа», №6, 1948. – 272 с. 7. *Холл Ст.* Собрание статей по педологии и педагогике. – М.: Московское книгоиздательство, 1912. – 444 с.

М.П. Черемський

ТВОРЧИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті йде мова про креативний розвиток майбутнього інженера. Ведеться розбір шляхів активізації творчого самовираження особистості. Пропонуються підходи, спрямовані на розвиток фантазії студента.

М.П. Черемской

ТВОРЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ ЛИЧНОСТИ БУДУЩЕГО ИНЖЕНЕРА В СИСТЕМЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

В статье идёт речь о творческом развитии будущего инженера. Разбираются пути активизации творческого самовыражения личности. Предлагаются подходы, направленные на развитие фантазии студента.

M. Cheremskiy

THE CREATIVE DEVELOPMENT OF ENGINEER

The creative development of engineer is very important. Because, engineer is future designer. The means of development of fantasy is discussions.

Стаття надійшла до редакції 26.09.2010

УДК 378, 147:37-091.12

*Вознюк О.В.,
м. Київ, Україна*

МОРАЛЬНИЙ АСПЕКТ ЗАГАЛЬНОЇ І ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГА ХХІ СТОЛІТТЯ.

Постановка проблеми. Серед ключових компетентностей, якими повинен оволодіти майбутній педагог, моральний-етичний аспект має пріоритетне значення. Він виступає показником і одночасно результатом професійно-особистісної готовності викладача до роботи у навчальному закладі, тому що виконання будь-якого педагогічного завдання має моральний зміст. Етична компетентність учителя репрезентує головні